

Vsak svèt ni dober.

(Spomín iz naše vasi; zapisal Basnigoj.)

ri Korenu so imeli streharja. Ne vem, če veste vsi, kaj je to strehar. — „Oj, tako nevedni pa res nismo, da bi tega ne vedeli,“ tako se vže nekateri jezite nad mano. Kar vidim vas, kako nabirate majhne ustnice in vže hočete preobrniti „Vrtčev“ list, češ, sedaj nalašč ne beremo tvojega spomina. Ali prosim, da malo potrpite — potrpljenje železna vrata prebije, saj veste — in spoznali bode, da venderle nisem dvomil brez vzroka.

„Strehar, i kaj, strehar je strehar, ki strehe dela pa je konec modrovanja.“ Takole bi se mi srdito odrezal kdo izmed vas, dragi znanci moji. Ali jaz bi mu pohlevno rekel: „Priatelj, ali niso strehe različne? In če so strehe različne, različni so tudi streharji.“ Kaj pa na to pcrečete? Toda recite, kar hočete, jaz pa pravim, da so v naši vaši štiri vrste streh.

Najnovejša stavba je krita s pločicami ali škrlí. Ali tiste ne krije pri nas strehar, marveč mu pravimo krovec. Županova hiša je krita z opeko. Tudi tiste ni pokladal strehar, ampak zidarji so jo delali. Naš hlev je krit z deskami. Te je pribijal tesar — Kraljičev Šimen; tri leta sem imel, pa še pómnim, kot bi bilo včeraj. Večina hiš v naši vasi ima slamnate strehe. Glejte te dela strehar, radi katerega smo se skoro sporekli spočetka. Po pravici tudi zasluži posebno ime. Zakaj s slame delati streho, ni kar si bodi. Čemu praša uganka:

„Luknjica pri luknjici, a vender vodo drži, kaj je to?“ — Kaj neki družega, kot slamnata streha. Ali ni potem takem res umetelnost, če zna kdo iz luknjice sestavljati streho, katera traja leta in leta in nikdar ne kane skoz njo?

Sedaj bi vam moral povedati, kako je narejena taka streha. Povadal bi vam drage volje, pa ni tako lahko. Treba je videti, kako raste streharju pod roko lepa blede rumena strešna plast, in takoj bi umeli. Zato pustimo to vprašanje; če bode imeli o počitnicah priliko, pogledjte tedaj kakega streharja. Ako ga ne dobite drugodi, pridite v našo vas, tam vam ga jaz pokažem.

Pri Korenu so torèj imeli streharja, kakor sem rekel. Kadar smo zvedeli, da ima priti strehar, tedaj smo bili kar vsi po konci. Težko smo pričakovali tistega dne, ko je priromal Legatič — naš strehar — z opučo*) in kolom na rami. In kaj bi tudi ne? Koder so imeli streharja, tisti je smel ostati doma in pustiti šolo, dokler ni bila streha dodelana. — Sedaj bi se to komaj dovolilo. Ali včasih je bilo včasih! — Ostal je zato doma, da je streharju stregel. Bila je naloga strežnikova, da je vestno čakal na vsak Legatičev migljaj ter urno stopil in prinesel, kar je zahteval strehar. Treba je bilo redno donašati škopnikov, trt in namočene slame. Če se je strežnik dobro sukal in se prikupil Legatiču, smel je sedeti pri njem vrhu strehe ter poslušati povesti, katerih toliko vé naš strehar. In sedeti na strehi v kobalj, kakor bi jezdil konja, to vam je veselje. Po vsej vasi se vidi in še dalje — prav tjà do župnišča in šole. Takó je tudi sedel Korenov Blaže, ko smo drugi prišli z šole. Hitro smo bili pri lestvi ter hoteli vsi na streho k Legatiču. Ali ta nas izpodrepi: „Strani in z lestve takoj, če ne, vas

*) „Opuča“ je gladka deska z ročajem, da z njo gladi streho.

privežem s trtami vrh strehe in vas ne odrežem štirinajst dni, da bodele siti strehe!“

Mi smo se hitro spravili z lestve ter le z daleč gledali na streho. Takòj za nami je prišel tudi Blaže. Legatič mu je naročil naj hodi namakat slamo na korito. Zakaj kadar plete kito ob robu strehe, mora biti vsa slama namočena, sicer se zlomi, posebno še ob taki vročini, kakor je bila tedaj.

Blaže hitro pobaše dva škopnika za prevesma in ju nese na koríto. Tam jih potopi v vodo in naloži na nju kamenja, da sta ostala pod vodo. Tretji škopnik, ki se je vže prej namakal, odnese streharju. Tako je letal od korita do streharja pa zopet nazaj. Vroče mu je bilo, da je kar lilo od njega. Prtene hlače so bile pa še od vode vse premočene. Zakaj namočen škopnik je težek, in Blaže je bil še prešibek, da bi ga mogel nesti toliko od sebe, da se ne bi zmočil.

Ko tako zopet pridehtí na korito, stal je tam Ažmanov Pepe in napajal konja. „Ali ti je vroče, hà?“ prasha Pepe Blažeta.

„Kar vse teče,“ potrjuje Blaže in si briše čelo z rokavom hodnične srajce.

„Veš, kakó si pomagaj?“

„Kakó?“

„Kadar prideš po škopnik, vtakni glavo tjà-le pod curek, da jo dobro ohladiš z mrzlo vodo. Za nekaj časa bo vže pomagalo. Ko se spotiš, pa jo vtakni drugič.“ Blažek ga je takòj slušal in pomolil kodrastvo glavo pod curek. Dobro mu je délo. Tako lahka in vedra je bila glava potem. To je ponovil še večkrat tisto popó-ludne. Ali glava je bila čimdalje težja. Zato jo je še bolje močil — a vse zaman. Kar nič ni pomagalo, kakor je prvič, naj jo je potikal pod curek, kakor je hotel.

Kita je bila dodelana. Zopet je Blaže sedel na strehi pri Legatiču. Majhen veter je pihal popó-ludne. Mrzla ni bila tista sapica. Blažka je vender-le zeblo, da je drgetal ter se stiskal v zavetje. Povedati pa ni hotel niti streharju niti materi — da ga kaj zebe. Sram ga je bilo; e — vsaka — posebno prevzetna sramežljivost ni dobra in prava.

Tistega večera tudi jed ni šla Blažku v slast. Ko ga je oče vprašal, zakaj ne jé, odgovoril je Legatič mesto njega, da je bil prepriden. Zato je tako truden, da se mu nič ne ljubi. Blaže je bil vesel tega odgovora ter se takòj splazil v posteljo, dočim so domači še dolgo sedeli s streharjem.

Blaže je spal do polnoči. Tedaj se prebudi. Silna vročina ga je kuhala in iz glave mu je kar puhtelo. Oči so bile trudne, da jih je komaj odpiral. Zazdí se mu, kakor bi hotela pasti njegova postelja, in na ves glas zavpije. Mati je hitro prišla z lučjo pogledat. Blažek je stegal roke in klical: „Pomagajte, pomagajte, padel bom, padel hom!“

Mati je sprava mislila, da se mu sanja. Ali kako se prestraši, ko spozna, da se sinu meša. Hitro pokliče še očeta in oba sta sedela pri postelji bolnega otroka do ranega jutra. Mati mu je devala mokrih obkladkov na čelo, oče ga je pogovarjal in miril. Ali Blaže je vedno blêdel, da bode padel, ali da se podere drevo nánj — pa zopet o nekem hlapcu, ki ga hoče utopiti v koritu. Silno se je smilil materi jedini sin. Pogledovala je bolnika, ogovarjala, stregla mu — ali ubožček je ni slišal, ni poznal. Kadar je zavpil, vselej jo je zabolelo srce, in ko ni vedela druge tolažbe, jokala je in molila. Res neizmerno ljubijo matere svoje

otroke — ljubite jih še vi, prijateljčki moji, dokler jih imate. Zakaj ne veste, kaj imate, dokler vam živi zlata mamica. Vedeli boste pa, kadar bode vže spala pod zemljo. —

Zjutraj je Blažetu nekoliko odleglo. Oče se je hitro napravil in šel v trg po zdravila. Legatič je prišel zopet na streho in hudo je bilo možu, da mu je

obolel strežnik. Kraljev Janez mu je stregel mesto njega. Mati se kar ganila ni od postelje svojega otroka. Težko je čakala, da se vrne oče iz trga in prinese zdravil ter pové, kaj je rekel zdravnik.

Kmalu popóludne se oče vrne. Nič ni bil veselega obraza. Boječe ga je prашala mati, ki je takój slutila, da ni nič prida zvedel mož v mestu. Opravičen je bil njen strah. Zdravnik je rekel, da ima Blaže vročinsko bolezen. Dal je zdravila.

Če bi ta ne pomagala toliko, da se v osmih dneh obrne na bolje, potem je vse upanje zaman.

Mati je takoj šla dajat zdravila Blažetu in zopet sedela pri postelji noč in dan. Tudi mi njegovi sošolci smo bili vsi poparjeni. Radi smo imeli Korenovega. Najbolj je bil pa menda žalosten Legatič. Klobukovi okraji so mu viseli globoko na oči in nobene šaljive ni več zinil. Moža je pekla misel, kaj ko bi se bil Blaže prehladil zaradi mene. Prav jaz bodem kriv njegove smrti. S strahom je čakal osmega dne, ko se bode odločilo za Blažetovo življenje ali smrt.

Še z večjim strahom je pa čakala mati. Neprenehoma je molila in prosila Boga, naj ji ne vzame ljubega sina; toda vedno je pristavljala — če je tvoja sveta volja.

Nastopila je osma noč. Blaže je bil nenavadno miren. Lice se mu je zjasnilo in prejšnje poteze, ki so naznanjale trpljenje, izginile so. Tudi govoril je vže kako pametno in svojo mater je stiskal tako pristrčno za roko, da je bila ona vsa srečna in so se ji udrle solze veselja po upadlem lici. Zakaj tudi materi se je dobro poznalo, da je mnogo pretrpela zadnje dni.

Blizu pólnoči je bilo, ko Blaže zaspí. Njegova roka je spustila materino in ostala nad odejo. Mati se je pa vroče zahvaljevala Bogu. — Ali dolgo ni mogla zmagovati spanca. Roke so ji omahnile v naročje in zaspala je. Kdo bi ji zameril?

Toda, kaj je to? Najedenkrat se razlije po temni sobici skrivnostna svetloba. Kakor mehek vetrič pihne — takó je zašumelo in dva angela sta priplavala izpod stropa. Vsa sta bila bela kakor sneg, in nebeška svetloba jima je sijala z obrazov. Lahkih perot se prizibljeta k postelji. Jeden pristopi k dečku, prime ga za nedólžno ročico, z drugo roko mu pa kaže proti nebesom. Drugi angel se pa približa ljubeznivo materi, dene ji svojo mehko roko na rame ter ji reče tako-le:

„Dobra mati! Nebeški oče naju pošlje, da vzameva tvoje dete. Slišala so nebesa tvojo vročo molitev in zato poslala mene, da te potolažim. Nikar ne žaluj! Boljše bi se ne godilo sinu na zemlji, kakor se mu bode pri nas v raji. Krvavelo bode tvoje materino sree. Ali imela bodeš priprošnjika pri Bogu, ki ne odbije nikdar prošnje svojim ljubljencem. Trpi voljno — in nekoč pridem tudi po tebe ter te odvedem sè seboj — v večno veselje!“

Zopet je zavel lahek piš po sobi. Svetloba je izginila — z njo vred tudi angela.

Mati se preplašena probudi. Hitro privije svetilko in pogleda po Blažku. Ta se je še vedno smehljaj — toda dihal ni več. Angela sta odnesla v nebesa čisto dušo.

* * *

Velika žalost je bila pri Korenu. Ležal je na mrtvaškem odru jedini sin Blaže. Vse je žalovalo po njem. — Najbolj udano je trpela mati — ker je dobila tolažbe od zgoraj.

K pogrebu je prišel tudi Ažmanov Pepe. Videl je, kako jokajo pogrebeci, slišal Legatiča, ki je zdihoval: „Oh, jaz sem ga spravil pod zemljo.“ Tedaj se je omečilo trdo srce Ažmanovega in skesano je potožil Legatiču, da je on nasvetoval naj si moči glavo — da je torej on kriv smrti, ne pa strehar. Legatiču se je

sree nekoliko umirilo. Šla sta s Pepetom domov in tako sklenila, da bi bil Blaže lahko živel še dolgo vrsto let, ko bi bila ona dva bolj previdna. Zato sta rekla, da hočeta moliti za rajnika in prositi odpustčenja. Ali Blažetu se je predobro godilo med angeli, da bi držal jezo, katere še nikdar imel ni v svojem srci. Bog jima pa tudi ni štel v zlo, ker nista zakrivila Blažetove smrti iz hudobije, marveč iz nevednosti.

Vojak in starka.

Vojak: Kaj delaš tù, dobra starka? Nova polena mečeš na ogenj? Prihrani si jih! Jaz sem se vže posušil, niti ne zebe me več. — Ona ga neče slišati. Poleno za polenom poklada na ogenj, pripravlja večerjo in govori: „Pogrejte se vojak, le pogrejte se!“

Vojak: Dobra starka, ne trudite se z večerjo, jaz nissem lačen. Spravi zá-se gnjatnico in vino, jedel sem juho na zadnji postaji. Čemu ta prt? To je prelepo zá-me!

Starka ga ne sliši. Odreže mu kruha natoči mu kupico vina in govori:

„Okrepčajte se vojak, le okrepčajte se!“

„Dobra starka,“ povzáme zopet vojak, „za koga so te rjuhe? Ali nimate hleva? Nimate — li slame za ležišče? Spál bodem na njej, kakor kralj!“

Starka se ne dà prekiniti. Razgrinja vlakno na posteljo, urejuje blazine na njej in govori:

„Pojte počivat, vojak, pojte počivat!“

Dan napoči in ž njim čas vojakovega odhoda.

Nú, z Bogom, dobra žena! poslavlja se vojak. — A kaj je to? Torba mi je danes težja, kakor včera. Oj, dobra, gostoljubna žena, čemu tolika pozornost? —

S solznimi očmi nasmèhne se mu starka in odvrne: „Moj sin je vojak, kakor ti!“

J. M.

Prazna želja.

Po morji širnem ladja plava,
Brdàk mladenič v njej sedi,
Veselje ga izpreletáva,
V domovje ljubljeno hiti.

V tujini bil je mnoga leta,
Domov si vedno je želèl,
Tam ima starega očeta,
Ki bode ga objet hitèl.

V obližje dóma vže pripluje,
Ko zabesni vihar strašán —
Ob skali ladja se razsuje
Sin v morji najde — grob hladán . . .

Janko Leban.

